

Hyväksytty: Suomen Partiolaisten hallitus 19.9.2019
Voimassa: Toistaiseksi

SAAVUTETTAVUUS PARTIOTAPAHTUMISSA

Partiotapahtuman suunnittelun päämäärä on, että mahdollisimman moni pystyy osallistumaan tapahtumaan onnistuneesti. **Saavutettavassa tapahtumassa jokainen tuntee itsensä tervetulleeksi ja voi osallistua ilman pelkoa ulkopuoliseksi jäämisestä. Saavutettavuus lisää yhdenvertaisuutta eli sitä, että kaikki ovat samanarvoisia eikä ketään syrjitä.** Harvoin, jos koskaan mikään tapahtuma on täysin ja kaikkien saavutettavissa, koska erityistarpeet ovat usein yksilöllisiä ja moninaisia. Voimme tehdä tapahtumista saavutettavampia madaltamalla ja poistamalla esteitä.

Tämä ohje ei ole eikä voi olla kaiken kattava, mutta pyrkii auttamaan erilaisten saavutettavuuteen liittyvien asioiden huomioimisessa. Saavutettavuus edellyttää ennen kaikkea dialogia. Kun tiedämme ja ymmärrämme osallistujien erityistarpeet, voimme myös vastata niihin.

Saavutettavuutta ovat esimerkiksi

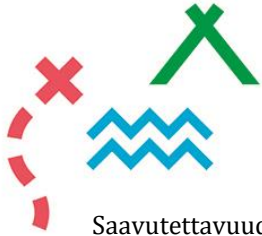
- fyysinen saavutettavuus (esimerkiksi pystyykö tapahtumassa liikkumaan pyörätuolilla),
- sosiaalinen saavutettavuus (esimerkiksi onko osallistujilla pelko ulkopuolisuuden kokemuksesta tai syrjinnästä) ja
- taloudellinen saavutettavuus (esimerkiksi onko tapahtuman hinta este osallistumiselle).

Saavutettavuuden huomioiminen ei tarkoita sitä, että kaiken pitäisi olla mahdollista ja täysin saavutettavaa tai että kaikkien osallistujien pitää tehdä tapahtumassa samoja asioita samalla tavalla. Saavutettavuuteen kuuluu se, että avoimesti kerrotaan tapahtuman esteistä.

Saavutettavuuden huomioiminen tulee aloittaa heti tapahtuman suunnittelun käynnistyessä. Kun saavutettavuus otetaan huomioon esimerkiksi paikkaa valittaessa tai rakenteita ja kulkuyhteyksiä suunniteltaessa, säästetään myös kustannuksissa. Vähänkin isommassa partiotapahtumassa kannattaa heti aluksi pestata tapahtumalle saavutettavuusvastaava, joka tarjoaa erilaisia näkökulmia ja tukee tapahtuman eri osa-alueita. Suurissa tapahtumissa saavutettavuusvastaavan kanssa voi toimia johtajapari tai alaisuudessa saavutettavuusryhmä, johon kuuluu esteettömyyden ja saavutettavuuden eri osa-alueista vastaavia.

Tapahtuman suunnittelussa on suositeltavaa edetä seuraavalla tavalla:

1. Nimetkää tapahtumalle henkilö, jonka pestiin kuuluu saavutettavuuden edistäminen tapahtuman eri osa-alueilla.
2. Sopikaa tapahtuman saavutettavuustavoitteista. Tavoitteena voi olla esimerkiksi se, että jokaisen osallistujan on fyysisistä ominaisuuksistaan huolimatta mahdollista osallistua tiettyyn osaan elämysohjelmaa.

Saavutettavuuden on näyttävä jo tapahtuman markkinoinnissa. Tapahtumaan ilmoittautumista pohtivan on saatava selville tapahtuman esittelytiedoista miten tapahtuman järjestäjät ovat huomioineet saavutettavuuden ja kehen voi tarvittaessa olla yhteydessä lisätietojen saamiseksi.

Peruskysymyksiä tapahtuman järjestämisestä:

- Minkälainen tapahtuma on kyseessä (kokous, retki, leiri, tms.)?
- Kenelle tapahtuma on tarkoitettu?
- Kuinka suuri tapahtuma on kyseessä (2 osallistujaa vai tuhansia)?
- Kuinka pitkä tapahtuma on?
- Missä tapahtuma on (osoite)?
- Miten sinne pääsee?
- Mitä siellä tehdään?
- Miten tapahtumaan pitää varustautua?
- Miten sieltä pääsee pois?
- Kuka on tapahtumasta vastuussa / keneen voi olla yhteydessä tapahtumaan liittyen?

Jo vastaamalla näihin kysymyksiin olet pitkällä ja kun vielä kerrot näistä asioista osallistujille ymmärrettävällä tavalla niin suurin osa osallistujista on tyytyväisiä.

Saavutettavan tapahtuman peukalosääntö

Peukalosääntönä perusasiat, joita ovat yleisesti

- WC käynti,
- ruokailu,
- majoitus ja
- peseytyminen

tulee olla jokaiselle osallistujalle yhdenvertaisesti järjestetty. Ilmapiiriin tulee olla avoin ja syrjimätön sekä häirinnästä ja kiusaamisesta vapaa. Muun toiminnan osalta esimerkiksi ohjelman tulee olla osittain mahdollinen tai vaihtoehtoilla järjestetty.

Saavutettavuuden tarkistuslista

Tarkistuslistan avulla voit hahmottaa millaisia erilaisia näkökulmia saavutettavuuteen liittyy ja poimia tapahtumaasi elementtejä, jotka lisäävät saavutettavuutta.

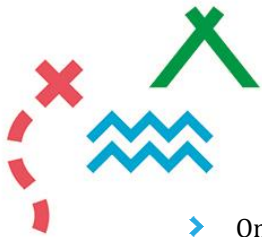
Vinkki! Kun tapahtumaan ilmoittautuvalla on erityistarve, jota et osaa ratkaista, on helpointa kysyä häneltä itseltään neuvoa.

Markkinointi

- Onko saavutettavuudesta viestitty osana markkinointia ennen ilmoittautumisen alkamista, jotta osallistuja voi itse arvioida pystyykö tapahtumaan osallistumaan? Kerrotaanko myös, jos johonkin ei pääse eli kerrotaan että tapahtumassa on portaat, tilassa on ollut eläimiä, tapahtuma on puussa, tms.?
- Ovatko viestinnän ja markkinoinnin käyttämät kuvat moninaisuutta kuvastavia? Minkälaisilla kuvilla tapahtumaa markkinoidaan? Käytettävät kuvat viestivät siitä millaisia henkilöitä tapahtumaan ajatellaan osallistuvan.

Ilmoittautuminen

- Onko ilmoittautumistiedoissa mainittu henkilö tai taho, jonka kanssa voi keskustella erityistarpeen huomioimisesta ja sopia tarvittavista järjestelyistä?

- Onko ilmoittautumisen yhteydessä mahdollisuus kertoa erityistarpeesta? Onko esimerkiksi ilmoittautumislomakkeessa avoin kenttä, jossa henkilö voi tarkentaa tarvettaan tai kertoa muista huomioitavista asioista? Kentän otsikkona esimerkiksi: "Lisätietoja tai muita saavutettavuuteen liittyviä asioita. Älä esitä tässä kysymyksiä tapahtuman järjestäjille, ne voi lähettää sähköpostitse xx osoitteeseen."
- Onko kysymykset muotoiltu niin, että henkilö kertoo tarpeistaan, eikä itsestään? Enemmän "Liikun pyörätuolilla" kuin "Olen liikuntavammainen".
- Onko kysymykset muotoiltu niin, että ei-vielä-partiolainen ja suomea muuna kuin äidinkielenään puhuva henkilö ymmärtää mitä haluatte tietää?
- Jos sukupuolitietoa ylipäättään tarvitaan, niin onko sukupuolivaihtoehtoiksi tarjolla "nainen", "mies", "muu" ja "en halua vastata"?
- Onko huomioitu mahdollisten avustajien ilmoittautuminen? Henkilökohtainen avustaja avustaa vaikeasti vammaista henkilöä tapahtumassa. Avustaja ei ole itse osallistuja, vaan mahdollistaa avustettavan osallistumisen.
- Onko ilmoittautumislomakkeessa kerrottu, kuka käsittelee tietoja ja mihin niitä tarvitaan?

Etenkin isommissa tapahtumissa ilmoittautumisen yhteydessä esiin tulleet erityiset tarpeet kootaan yhteen anonyymiksi taulukoksi ja esimerkiksi ohjelmasta, turvallisuudesta, lääkinnästä ja saavutettavuudesta vastaavat henkilöt käyvät yhdessä läpi, kuinka tarpeet huomioidaan tapahtuman järjestämisessä. Lääkinnästä ja saavutettavuudesta vastaavat henkilöt tarvitsevat listat omalta osaltaan myös henkilötiedoin, jotta he pystyvät hoitamaan pestinsä ja olemaan tarvittaessa yhteydessä osallistujiin.

Henkinen turvallisuus

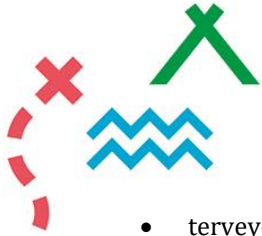
- Onko tapahtumaan aktiivisesti rakennettu ilmapiiriä, jossa jokainen voi olla ja tulla hyväksytyksi omana itsenään?
- Onko osallistujille aktiivisesti luotu edellytyksiä ystävyyttä ja tuntee kuuluvansa joukkoon?
- Onko aktiivisesti viestitty että tapahtuma on kiusaamisesta, häirinnästä ja syrjinnästä vapaa?
- Onko turvallisen tilan periaatteista tai vastaavista viestitty osallistujille?
- Onko nimetty vähintään kaksi eri sukupuolta olevaa henkilöä tai merkitty paikka, josta voi aina kysyä apua tai kertoa asiansa ja joka viimekädessä hoitaa esim. kiusaamis- tai häirintätapauksen jälkipuinnin? Esimerkiksi seppo voi toimia tapahtumassa häirintäyhdyshenkilönä.
- Onko häirintäyhdyshenkilöt tai vastaavat perehdytetty tehtäviinsä ja mietitty miten toimitaan, kun joku kertoo kiusaamisesta, häirinnästä tai vastaavasta?
- Onko nimetty kulttuurikummi, jonka kanssa ensikertalainen voi tutustua tapahtumaan ja partioon? Myös kansainvälisten vieraiden tueksi kannattaa jokaiselle ryhmälle pestata contact.
- Onko kulttuurikummit tai vastaavat perehdytetty tehtäviinsä ja mietitty miten tapahtumaa ja toimintatapoja esitellään ja partioon tutustutaan?

Taloudellinen saavutettavuus

- Onko osallistujalle aiheutuva kokonaiskustannus kohtuullinen?
- Onko vähävaraisten mahdollisuus osallistua esim. stipendituella?
- Onko maksuvapautus- tai avustusmahdollisuuksista viestitty avoimesti?
- Onko avustajan osallistuminen maksutonta vai peritäänkö osittainen tai koko maksu? Avustaja ei ole itse osallistuja tapahtumassa, vaan mahdollistaa avustettavan osallistumisen. Lain mukaan taho, joka maksaa avustajan palkan maksaa myös avustajan työn välttämättömät kulut. Käytännössä korvauseriaatteet ja avustustuntien saanti vaihtelee kunnittain.

Stipendin saamiseen voi pelkän taloudellisen perusteen lisäksi olla muitakin syitä. Stipendien myöntämisessä voi hyödyntää esimerkiksi seuraavia kategorioita:

- sosiaaliset perusteet (esim. yksinäisyys, kiusaaminen, maahanmuuttajatausta, pakolaistausta, yksinhuoltajuus, perheessä yli kolme lasta, perheen jaksaminen)

- terveydelliset perusteet (lapsen pitkäaikaissairaus, lapsen tai muun sisaruksen kehityshäiriö, perheessä liikuntarajoitteisia, perheessä mielenterveys sairaus, perheessä arkeen vaikuttava sairaus kuten syöpä, riippuvuus tai reuma)
- taloudelliset perusteet (työttömyys, opiskelu, eläkeläistalous, ylivelkaantuminen, velkajärjestely, ulosotto)

Piirien ja keskusjärjestön tapahtumien yhteydessä on hyvä ohjeista lippukuntia siitä, miten stipendejä markkinoidaan paikallistasolla. Taloudellisen tuen hakeminen ei saa olla leimaavaa.

Kieli

- Onko tapahtuman kielivaihtoehtoja mietitty? Esimerkiksi tapahtuman ohjelma on suomenkielistä, mutta keskusteluun voi osallistua myös ruotsin- tai englanninkielellä.
- Onko viestintää muullakin kuin suomen- tai ruotsinkielellä?
- Onko ohjelmissa tulkkaus tai tekstitys muille kielille?
- Onko ohjelman soveltuvuus eri osallistujille arvioitu (tekstit ja kuvat)?
- Voiko ohjelmaan tutustua etukäteen?
- Onko opasteissa, viitoissa ja ohjeissa kuvia ja merkkejä erityisesti heikosti lukevien tai suomea osaamattomien tueksi?
- Onko viestintää selkosuomella?
- Onko viestintää ymmärrettävää myös partioslangia ei-tuntevalle?

Hygienia

- Onko paikalla invavessa tai vastaava?
- Onko paikalla unisex yksilövässä tai vastaava?
- Onko alueella mahdollisuus päästä nopeasti vessaan tai vastaavaan?
- Onko vessapassilla mahdollisuus päästä henkilökunnan tms. suljettuihin vessoihin?
- Onko tapahtumassa yksilöllinen vaatteidenvaihtomahdollisuus?
- Onko tapahtumassa yksilöllinen peseytymismahdollisuus?
- Onko paikalla invasuihku?

Liikkuminen

- Onko tapahtumapaikalle mahdollisuus saapua julkisilla kulkuyhteyksillä?
- Onko tapahtumaan mahdollisuus tulla kimppakyydillä tai yhteiskuljetuksella?
- Onko sisäänkäynnin yhteydessä invapysäköintimahdollisuus?
- Onko sisäänkäynti esteetön? Porttien ja ovien tulee olla vähintään 90 cm leveitä, jotta pyörätuoli mahtuu siitä, pyörätuolin kääntöympyrä on noin 150 cm.
- Onko maastossa tai huoneissa mahdollisuus liikkua pyörätuolilla, sähkömopolla, rollaattorilla tai vastaavalla?
- Onko tilassa tasoeroja? Onko luiskia portaiden, kynnysten ym. ylittämiseen?
- Onko siltoja ojien ym. ylittämiseen?
- Onko portaissa ja silloissa kaiteet ja potkulistat?
- Onko kynnykset, kulmat tms. merkitty niin, että ne näkyvät hämärässäkin?
- Onko tarjolla luonnossa liikkumista helpottava maastorollaattori, maastopyörätuoli tms. lainattavaksi?
- Onko sähköä tarjolla sähkömopon, -pyörätuolin tai vastaavan lataamiseen?
- Onko tapahtumassa pitkiä matkoja kuljettavana (esimerkiksi majoituksesta invavessaan)?
- Voiko oman polkupyörän tai vastaavan ottaa mukaan?
- Onko pidempiin kulkemisiin tarjolla vaihtoehdoksi kyyditys?
- Onko liikkumista edellyttävissä ohjelmissa vaihtoehtoinen toteutustapa liikuntarajoitteisille?

Aistinvaraisuus

- › Onko valaistus riittävä sekä sisätiloissa että kulkureiteillä?
- › Onko tapahtumassa vältetty kirkkaita ja välkkyviä valoja sekä voimakkaasti häikäiseviä pintoja tai valoja?
- › Ovatko tapahtuman opasteet selkeät ja tapahtumapaikat selkeästi merkitty?
- › Onko tarjolla induktiosilmukka?
- › Onko teksteistä myös piste- tai kohokirjoitusversiot?
- › Onko tarjolla viittomakielen/viitotun puheen tulkkaus tai tukiviittomat?
- › Onko materiaalit saatavilla tulkeille etukäteen?
- › Onko tulkeille saatavilla erillinen/sisämajoitus?
- › Onko mahdollisuus osallistua opaskoiran kanssa?
- › Onko nettisivuja mahdollista lukea ruudunlukuohjelmalla?
- › Onko nettisivuilla, tapahtuman diaesityksissä, opasteissa, ohjeissa ja viitoissa teksti ja fontti helposti luettavaa ja materiaali heijastamaton? (Kirjasinkoko vähintään 12. Tekstin ja taustan kontrasti eli tummuusero selkeä. Diaesityksissä kirjasinkoko vähintään 24, esityksen kuvat ja kuvaajat selitetään osallistujille.)
- › Onko videoissa tekstitys?
- › Onko käytössä mikrofoni, äänentoistolaitteet tai megafoni?
- › Onko tilan akustiikka hyvä?
- › Onko melutaso pääsääntöisesti alle 80 desibeliä?
- › Onko tarjolla korvatulppia tai kuulosuojaimia, jos melutaso nousee korkeaksi?
- › Onko osallistujia pyydetty välttämään voimakkaita hajusteita?
- › Onko mahdollisuus vetäytyä tai olla osallistumatta, jos aistilylikuormittuu?
- › Onko aistinvaraisissa ohjelmissa vaihtoehtoinen toteutustapa kuten värisokeille tapa tunnistaa värit tai huonokuuloiselle tapa erottaa äänet?

Ravinto

- › Onko erityisruokavaliot huomioitu?
- › Onko mahdollisuus maustaa oma ruokansa itse?
- › Onko diabeetikon mahdollisuus saada välipalaa aina tarvittaessa?
- › Onko ruokaa sisältävissä ohjelmissa huomioitu yliherkkyydet?
- › Onko erityisruokavalioiden tiskaus huomioitu?
- › Onko esimerkiksi juomapisteellä laskutila lautaselle?
- › Onko tarjottimia tarjolla?

Lepo ja yöpyminen

- › Onko mahdollisuus vetäytyä hiljaiseen tilaan aina tarvittaessa?
- › Onko mahdollisuus levätä pimeässä paikassa esimerkiksi migreenikohtauksen vuoksi?
- › Onko sisätilan ilmanvaihto ja ilmanlaatu hyvä?
- › Onko tarjolla allergiahuone?
- › Onko mahdollisuus yksin nukkumiseen?
- › Onko tarjolla korkeussäädettävä sänky tai vastaava?
- › Onko tarjolla sähköä uniapnealaitteelle tai vastaavalle?
- › Onko kaikilla (myös yövuoroa tehneillä) mahdollisuus riittävään uneen?
- › Onko tapahtumassa yöhiljaisuus?

Lääkitys ja ensiapu

- › Onko paikalla ensiaputaitoisia, joilta saa tarvittaessa apua?
- › Onko paikalla ensiaputarvikkeita?
- › Onko tarjolla rauhallinen paikka lääkityksen ottamiseen ja muuhun itsehoitoon?
- › Onko mahdollisuus säilyttää omia henkilökohtaisia lääkkeitä viileässä?

Pikkulapset

- Onko mahdollisuus lämmittää lasten ruokia?
- Onko mahdollisuus lämpimään pesuveteen?
- Onko tarjolla lastenvahtipalvelua?

Uskonto

- Onko mahdollisuus harjoittaa omaa uskontoaan?
- Onko osallistujien eri uskontojen juhlapyhät, tavat ja perinteet huomioitu?
- Onko uskonnolliselle ohjelmalle vaihtoehtoisia uskonnotonta ohjelmaa tarjolla?

Ohjelma

- Onko osallistujilla tiedossa mikä on tapahtuman ja kunkin osion tarkoitus?
- Onko tapahtumasta ja tapahtuman aktiviteeteista tehty kuvaus, joka kertoo kenelle tapahtuma ja aktiviteetti sopii?
- Onko tapahtumaan luotu ilmapiiri, jossa on helppo esittää tarkentavia kysymyksiä ja pyytää lisätietoa?
- Onko ohjelmassa aikaa kysymyksille ja riittävän pitkille tauoille?
- Onko materiaali, johon osallistujien toivotaan perehtyvän toimitettu hyvissä ajoin?
- Onko osallistujilla lupa liikkua tilassa esityksen aikana?
- Edustavatko esiintyjät ja puhujat eri sukupuolia ja erilaisista taustoista tulevia henkilöitä?
- Onko ohjelma sukupuolisensitiivista (oletettu sukupuoli ei määritä esimerkiksi osallistujille tarjolla olevia ohjelmia tai rooleja)?
- Onko tapahtumassa henkilöitä, joilta voi pyytää apua ja heidät on merkitty selkeästi avustajiksi esimerkiksi "Olen apunasi" -tunnuksella?
- Tuntevatko esiintyjät ja puhujat tapahtuman turvallisen tilan periaatteet tai vastaavat säännöt?

Huom! ohjelman saavutettavuuteen liittyy myös paljon muissa kohdissa listattuja elementtejä.

Turvallinen tila

Turvallisen tilan periaatteiden ydinajatuksena on, että yhdessä sovitaan toimintaperiaatteet, joiden puitteissa osallistujien on mahdollista olla oma itsensä. Periaatteet esitellään jo ennen tapahtumaa tai tapahtuman aluksi ja ne ovat näkyvillä tai saatavilla koko tapahtuman ajan.

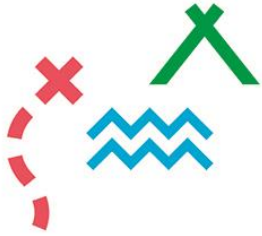
Periaatteet voivat olla esimerkiksi seuraavan kaltaisia:

Tapahtumassamme jokainen saa olla ja tulla kuulluksi omana itsenään.

Siksi:

- Tapahtumassamme ei ole tilaa väkivallalle tai suvaitsemattomuudelle
- Olen avoin ja kuunteleva
- En oletta. En tee oletuksia identiteetistä, sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, partio- tai muusta taustasta, elämäntilanteesta tai perhesuhteista. En oletta että kaikki ajattelevat samoin tai pystyvät samaan kuin minä
- Arvostan moninaisuuttamme ja annan muille tilaa ilmaista itseään
- Kunnioitan toisten henkilökohtaista tilaa ja rajoja, niin fyysisiä kuin muunlaisiakin
- Välitän ja pidän huolta. Itsestäni, muista ja ympäristöstä
- Myötävaikutan ja levitän positiivista ilmapiiriä
- Olen luottamuksen arvoinen

Paikka, aika ja osallistujan nimikirjoitukset

Tiesithän, että

Apua ja tukea saat Suomen Partiolaisten tai oman piirisi moninaisuusryhmältä ja piiritoimistoilta.

Suomen Partiolaisilla on lainattavia apuvälineitä.

Lisätietoja löytyy netistä, esimerkiksi:

- Allergia, iho ja astma: <https://www.allergia.fi/>
- Elintarvikkeiden koostumustietopankki: <https://fineli.fi>
- Esteettömyyskartoitus (ja muuta tietoa):
<https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys/esteettomyyskeskus-eske/eskeh-kartoitusmenetelma>
- Kommunikointi: <https://papunet.net/>
- Kuuleminen: <https://www.kuuloliitto.fi/toiminta/esteettomyys/>
- Normit: https://www.dropbox.com/s/bfgw8cddd30vtkp/NORMIT_NURIN.pdf?dl=0%E2%80%AF
- Näkeminen: <https://www.nkl.fi/fi/etusivu/saavutettavuus-esteettomyys>
- Selkokieli: <https://selkokeskus.fi/>
- Sukupuolisuus: www.seta.fi
- Turvallinen tila: <https://rauhankasvatus.fi/nelja-vinkkia-turvallisempaan-tilaan/>
- Vammaispalvelut: www.tukiliitto.fi/malike
- Verkkopalvelut: <https://www.celia.fi/saavutettavuus/>
- Välinevuokraus: www.valineet.fi
- Linkkivinkkejä partio.fi:llä <https://www.partio.fi/lippukunnille/lippukunnan-johtaminen/lippukunnan-hyvinvointi/avoin-partio/materiaaleja-ja-tukea-saavutettavan-toiminnan-tekemiseen/>

Muista, että kaikki osallistujat hyötyvät saavutettavuudesta.

Kiitos, kun raivaat esteitä!